Zorunlu Vatanda?l?k Davran??? Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Zorunlu Vatanda?l?k Davran??? Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=33640

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Zorunlu Vatanda?l?k Davran??? Ölçe?i, Surucu, Maslakci ve Sesen (2020) taraf?ndan orijinal yap?s?n?n Türkçeye uyarlanmas? ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi amac?yla geli?tirilmi?tir. Ölçek, çal??anlar?n resmi görev tan?mlar?n?n ötesinde, **sosyal bask?** veya yönetim beklentileri nedeniyle zorunlu olarak gerçekle?tirdi?i ekstra çabalar? ve faaliyetleri ölçmektedir. Uyarlama çal??mas?, dilsel geçerlilik, yap? geçerlili?i ve güvenirlik testleri ile ölçe?in Türkiye örnekleminde yüksek düzeyde geçerli ve güvenilir bir araç oldu?unu kan?tlam??t?r.

Anahtar Kelimeler

Zorunlu Vatanda?l?k Davran???, **Örgütsel Vatanda?l?k Davran???**, **Ölçek Uyarlamas?**, **Psikometri**, **Geçerlik**, **Güvenirlik**.

Yazarlar

Lütfi Sürücü, Abdullah Maslakci, Hakan ?esen.

Amaç

Ölçe?in temel amac?, çal??anlar?n i?yerinde resmi görevlerinin d???nda, gönüllülük esas?na dayanmayan, aksine yöneticiler veya kurumsal normlar taraf?ndan dayat?lan **ekstra görevleri** ve davran??lar? tespit etmektir. Türkçeye uyarlama çal??mas?n?n birincil amac?, bu yap?y? Türkiye kültürü ve i? ortam?nda geçerli ve güvenilir bir ?ekilde ölçebilecek, uluslararas? literatüre katk? sa?layan bir araç sunmakt?r.

Yap?

Ölçek, literatürde **Örgütsel Vatanda?l?k Davran???** (ÖVD) kavram?n?n gölge yönünü temsil eden **Zorunlu Vatanda?l?k Davran???** (ZVD) yap?s?n? ölçmektedir. Bu yap?, çal??anlar?n motivasyonel olarak içselle?tirmedi?i, ancak i?yerindeki cezaland?r?lma korkusu, kariyer bask?s? veya güçlü sosyal normlar sonucu sergilemek zorunda kald??? performans ötesi davran??lar? kapsar. ZVD, örgütsel ba?l?l??? azaltabilir ve çal??an tükenmi?li?ine yol açabilir.

Geçerlik

Zorunlu Vatanda?l?k Davran??? Ölçe?i'nin Türkçeye uyarlama sürecinde kapsaml? **geçerlilik** çal??malar? yürütülmü?tür. Ölçe?in psikometrik yeterlili?ini sa?lamak amac?yla dilsel geçerlilik, ?raksak geçerlilik ve yap? geçerlili?i analizleri gerçekle?tirilmi?tir.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Dilsel Geçerlilik: Çeviri ve geri çeviri süreçleri titizlikle uygulanarak ölçek maddelerinin Türk kültürü ve dil yap?s?na uygunlu?u ve orijinal anlam e?de?erli?i sa?lanm??t?r.
Iraksak Geçerlilik: Ölçe?in, teorik olarak ölçtü?ü yap?dan farkl? olmas? gereken di?er yap?larla dü?ük korelasyon gösterip göstermedi?i incelenmi?tir.
Yap? Geçerlili?i: Ölçe?in, teorik olarak öngörülen faktör yap?s?n? Türk örnekleminde koruyup korumad??? test edilmi?tir. Bu analizler, ölçe?in yap?sal olarak geçerli oldu?unu do?rulam??t?r.

Güvenirlik

Ölçe?in güvenirli?inin test edilmesi maksad?yla Fornell ve Larcker'?n (1981) bile?ik güvenirlik testi ve **Cronbach alfa** (1951) iç tutarl?l?k testinden faydalan?lm??t?r. Elde edilen sonuçlar, ölçe?in yüksek düzeyde iç tutarl?l??a sahip oldu?unu göstermektedir.

Bile?ik Güvenirlik (CR): Hesaplanan de?er 0,884 olarak bulunmu?tur.
Cronbach Alfa De?eri: ?ç tutarl?l??? gösteren bu de?er 0,885 olarak hesaplanm??t?r.

Elde edilen bu de?erlerin (0,884 ve 0,885) kabul edilebilir e?ik olan 0,7'nin oldukça üzerinde olmas? (Hair vd., 2006), Türkçeye uyarlanan Zorunlu Vatanda?l?k Davran??? Ölçe?i'nin güvenilir ve iç tutarl?l???n?n yüksek oldu?unu kan?tlamaktad?r.

Faktör Analizi

Uyarlama çal??mas?nda yap? geçerlili?ini desteklemek amac?yla faktör analizi teknikleri kullan?lm??t?r. Bu analizler, ölçe?in maddelerinin teorik beklentilere uygun olarak tek bir temel boyutta topland???n? göstermi?tir. Yap?lan testler, ölçe?in orijinal yap?s?n? Türk örnekleminde ba?ar?l? bir ?ekilde korudu?unu ve Zorunlu Vatanda?l?k Davran??? yap?s?n? tutarl? bir biçimde ölçtü?ünü teyit etmi?tir.

Araç

Test Türü: Uyarlama

Format: 5 maddeden olu?an, tek boyutlu öz bildirim ölçe?idir.

Mevcut Diller: Türkçe (Uyarlama)

Popülasyon Grubu: Örgütsel ba?lamda çal??an yeti?kinler.

Ya? Grubu: Yeti?kin çal??anlar.

Popülasyon Detaylar?: Çal??man?n orijinal örneklemi, çe?itli sektörlerde görev yapan çal??anlardan olu?maktad?r.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Test Metodolojisi: 5'li Likert tipi derecelendirme kullan?lan öz bildirim metodolojisi.

Anahtar Kelimeler

??yeri Bask?s?, **Örgütsel Psikoloji**, **Bile?ik Güvenirlik**, **Lütfi Sürücü**, **Likert Ölçe?i**.

Yazarlar

Yazar ORCID Tan?mlay?c?s?: Bilgi mevcut de?il.

Kurum E-posta Adresleri: lutfi.surucu@elu.edu.tr

Yaz??ma Adresi: Lütfi Sürücü (Sorumlu Yazar).

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Ölçe?in Türkçeye uyarlama çal??mas? 2020 y?l?nda yay?nlanm??t?r. Ölçe?in kullan?m? için gerekli izinler ve olas? ücretlendirme bilgileri hakk?nda sorumlu yazar Lütfi Sürücü ile ileti?ime geçilmesi gerekmektedir.

Kaynaklar

Surucu, L., Maslakci, A., & Sesen, H. (2020). Zorunlu Vatanda?l?k Davran??? Ölçe?inin Türkçeye uyarlanmas?: Geçerlik ve güvenirlik çal??mas?. *Business and Economics Research Journal, 11*(2), 571-579. doi: 10.20409/berj.2020.268. (Makalenin tam metnine buradan ula??labilir: berjournal.com)

Fornell, C., & Larcker, D. F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of marketing research*, 18(1), 39-50.

Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16(3), 297-334.

Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2006). *Multivariate data analysis* (6th ed.). Pearson Education Inc.

Ölçe?in orijinal PDF belgesi ?uradan indirilebilir: zorunlu-vatanda?l?k-davran???-ölçe?i-toad.pdf

Zorunlu Vatanda?l?k Davran??? Ölçe?i Maddeleri

Derecelendirme: 5'li Likert (1= Kesinlikle Kat?lm?yorum - 5= Kesinlikle Kat?l?yorum)

ARABPSYCHOLOGY.COM

Çal??t???m yerdeki yöneticiler, çal??anlar?na resmi görevlerinin d???nda ekstra faaliyetlerde bulunmalar? için bask? uygular.
Çal??t???m yerde herhangi bir resmi ödül olmadan, normal çal??mam gereken sürelerin d???nda ekstra sürelerde çal??mak için sosyal bir bask? vard?r.
Görevimi yaparken, resmi i?lerimin d???nda ekstra çaba harcamam için bir beklenti oldu?unu hissediyorum.
Yeterli zaman?m ya da enerjim olmad???nda bile, kendi i?lerimin d???nda benden di?er çal??anlar?n i?lerine de yard?mc? olmam konusunda bir bask? oldu?unu hissediyorum.
?ste?im olmamas?na kar??n, normal yapmam gereken i?lerin d???nda, amirime yard?m etmem konusunda üzerimde bir bask? oldu?unu hissediyorum.

ARABPSYCHOLOGY.COM